

JAARVERSLAG STICHTING DUIVENVOORDE 2016

Acht eeuwen adellijk wonen in het groen

MISSIE

Duivenvoorde is een onvergankelijk ensemble van kasteel, park en landerijen. Hier beleeft jong en oud het verhaal van de Hollandse adellijke families die gedurende eeuwen op dit landelijke buiten hebben geleefd en nog steeds leven. Duivenvoorde is een ontmoetingsplek waar de tradities van toen worden ervaren en vertaald naar een relevante beleving van nu. Alles wat op Duivenvoorde gebeurt, draagt op een verantwoorde en creatieve wijze bij aan het behoud en de ontwikkeling van Duivenvoorde.

VISIE

Duivenvoorde wil toonaangevend zijn als plek van schoonheid en geborgenheid in de drukke Randstad. Duivenvoorde verrast, verbindt en inspireert mensen door activiteiten en verhalen over geschiedenis, kunst en natuur.

Inhoudsopgave

I	Duivenvoorde	p. 1
II	Bestuur en organisatie	p. 2
III	Algemeen financieel beeld	p. 4
	- Landgoed	p. 5
	- Museum	p. 7
	- Locatieverhuur	p. 10
IV	Ontwikkelplannen	p. 11
V	Overige inkomsten	p. 12

I DUIVENVOORDE

Landgoed Duivenvoorde is een uniek en oorspronkelijk ensemble van kasteel, park en omliggende landerijen, waarvan de wortels teruggaan tot in de vroege 13de eeuw. De totale omvang van het landgoed is 262 hectare. Gelegen in de drukke Randstad vormt het – samen met het naastgelegen koninklijk Landgoed De Horsten – de laatste nog intacte groene verbinding tussen de duinen en het Groene Hart. Het gebied is cultuurhistorisch en ecologisch van groot belang. Het landgoed functioneert financieel en organisatorisch als een geheel, waarbij de

samenstellende delen elkaar ondersteunen en versterken. Het kasteel, met historische interieurs en kunstcollectie, is als erkend museum opgenomen in het Museumregister. Naast de museale functie wordt het kasteel met direct omliggende omgeving gebruikt als locatie voor huwelijken, diners, concerten, ontvangsten en vergaderingen. Het park is een wandelpark met belangrijke natuurwaarden. De omliggende landerijen hebben een agrarische functie, maar ook hier wordt aandacht besteed aan behoud van landschaps- en natuurwaarden.

Stichting Duivenvoorde ontvangt geen exploitatiesubsidie en is geheel aangewezen op eigen inkomsten en fondsenwerving. De strategie voor het behoud van het ensemble Duivenvoorde is gericht op het realiseren van een duurzame, samenhangende en financieel gezonde ontwikkeling van het landgoed met zijn natuur, museale en bedrijfsmatige waarden. Het over de hele linie versterken van de naamsbekendheid van Duivenvoorde is hiervoor een belangrijke voorwaarde. Dit vanuit de overtuiging dat bekendheid leidt tot draagvlak en draagvlak (economisch en maatschappelijk) noodzakelijk is voor het toekomstig behoud van Duivenvoorde. Het streven naar meer publieksbereik is zowel gericht op fysieke bezoekers voor museum en park (inclusief herhaalbezoek) als onlinebezoekers. Stichting Duivenvoorde heeft eind 2016 een nieuwe strategie voor de toekomst geformuleerd die uitgaat van een beheerste groei met behoud van het karakter van deze rijksmonumentale buitenplaats.

Het kasteel behoort tot de top 100 Rijkmonumenten van Nederland. Stichting Duivenvoorde heeft de ANBI-status.

II BESTUUR EN ORGANISATIE

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Duivenvoorde is per 31 december 2016 als volgt samengesteld:

Mevrouw Drs A. Vriesendorp-Dutilh, voorzitter

Mr R.W. baron Snouckaert van Schauburg, secretaris-penningmeester

Mw Mr E.B. barones Schimmelpenninck van der Oye, algemeen bestuurslid

Mr A.G.J. baron Van Wassenaer van Catwijk, algemeen bestuurslid

Drs T.D.W. Dibbits, algemeen bestuurslid

Mw Drs S. van der Stok-De Clercq, algemeen bestuurslid

Mw. Drs J. Wiesenhaan, algemeen bestuurslid

Het bestuur kwam in het verslagjaar vijf maal in vergadering bijeen. Het bestuur ontvangt geen vergoeding. De Governance Code voor cultuurinstellingen wordt toegepast.

Personeel en vrijwilligers

Duivenvoorde draait op een kleine vaste staf, enkele freelancers en een grote groep vrijwilligers.

Vaste staf en freelancers

Mw Dr. A. de Vries, directeur en conservator (0,8 fte)

A.W. Slot, kasteelbeheerder (1,0 fte)

T.W.J. de Vlieger, terreinopzichter (1,0 fte)

E.J. Hoogstraat, medewerker bosbouw (0,4 fte).

Mw. M. Ijsbrandy MA, officemanager (0,8 fte)

Mw. M. van Drooge-Brouwer (0,5 fte)

Het totaal aantal fte bedroeg 4,5. De loonkosten stegen conform de CAO-bosbouw. De vaste staf komt wekelijks bijeen voor een kort teamoverleg. Daarnaast is er maandelijks een overleg van het team met de coördinatoren onder de vrijwilligers. De vaste staf wordt versterkt door de tijdelijke inhuur van freelancers, onder meer voor collectiebeheer en communicatie/sociale media.

Vrijwilligers

In 2016 waren circa 125 vrijwilligers werkzaam in kasteel en park. Het gaat om plaatsvervangende kasteelbeheerders, gastheren/vrouwen, gidsen, parkvrijwilligers en vrijwilligers catering, collectieregistratie, ICT, good housekeeping, PR, sponsoring, bloemen, evenementen en projecten. Stichting Duivenvoorde heeft een vrijwilligersbeleid en -statuut en werkt met vrijwilligerscontracten.

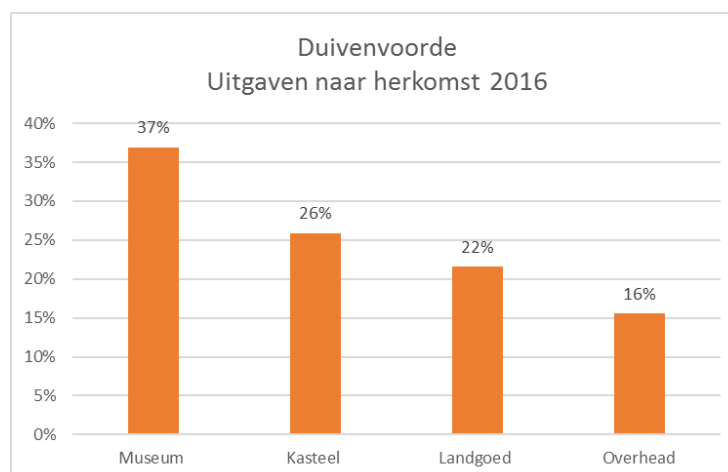
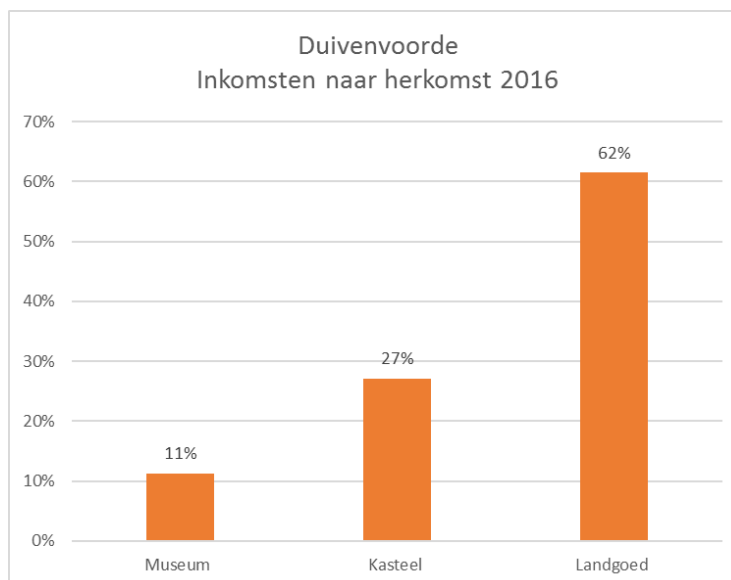
De Stichting laat zich bijstaan door een rentmeester van Koninklijk rentmeesterkantoor 't Schoutenhuis bv, de heer ing. J.L. Scheffer.

III ALGEMEEN FINANCIËEL BEELD

De reguliere exploitatie van Museum, Kasteel, Landgoed en Overhead in 2016 vertoont – in tegenstelling tot 2015, maar conform begroting – een verlies ter grootte van € 63.331. Dit is te verklaren door een samenspel van factoren: lagere opbrengsten landgoed, investeringen in de

organisatiestrategie van ‘beheerste groei’ (o.a. sales en marketing) en stijgende arbeidskosten. Het landgoed is en blijft financieel gezien de belangrijkste kurk waarop Duivenvoorde drijft (62 % van de inkomsten in 2016).

De opbrengsten van huwelijken en locatieverhuur nemen gestaag toe. De weggevalen inkomsten uit de lump sum van de cateraar van € 100.000 (exclusief huwelijken) is in drie jaar tijd gecompenseerd tot een opbrengstenniveau voor verhuur van € 77.974 (78%). Ook de inkomsten uit huwelijksvoltrekkingen groeien gestaag. Terwijl het aantal museumbezoekers in 2016 steeg naar 12.100, namen de inkomsten ten opzichte van 2015 licht af. Het is niet geheel duidelijk waaraan dit ligt. Museum en kasteel nemen in 2016 samen 38 % van de inkomsten voor hun rekening. Dat is procentueel iets lager dan in 2015 (41%), maar dat komt omdat in 2016 de tentoonstelling uit eigen middelen is gefinancierd en daarom geen opbrengsten uit subsidie zijn ontvangen. De arbeidskosten en sociale lasten zijn versleuteld over de diverse onderdelen.

Landgoed

Onroerende zaken

De samenstelling van landgoed Duivenvoorde bestaat per 31 december 2016 uit de volgende onderdelen:

Kasteel Duivenvoorde en verhuurde woningen	0.21.08 ha
Park, bos, moestuin, wegen en watergangen	42.93.42 ha
Verpachte hoeven en los land (incl. Grenshoeve)	207.94.81 ha
Bloot-eigendom erfpachtpercelen	10.70.81 ha
Dillenburgsingel 59 Leidschendam	0.01.27 ha

(exclusief 1/8 onverdeeld van 0.03.53 ha)

Totaal 261.81.39 ha

De landgoedvisie blijft leidend bij het beoordelen van ruimtelijke vraagstukken op verschillende niveaus. Bestuurlijk wordt veel aandacht besteed aan het zowel op landelijk als provinciaal niveau behartigen van de belangen van landgoederen en de samenwerking met strategische partners, waaronder natuurorganisaties. Stichting Duivenvoorde was in 2016 mede-indiener van de (winnende) aanvraag Nationaal Park Hollandse Duinen en is nauw betrokken bij de verdere uitwerking hiervan. Tevens is Duivenvoorde een actief deelnemer aan de erfgoedlijn landgoederenzone en de landschapstafels. De resultaten met betrekking tot het weidevogelbeheer vallen – conform landelijke ontwikkeling – helaas tegen. Momenteel wordt met betrokkenen geprobeerd om een nieuwe impuls aan het weidevogelbeheer te geven, waarbij maatwerk een cruciaal begrip is.

Verpachte hoeven en landerijen

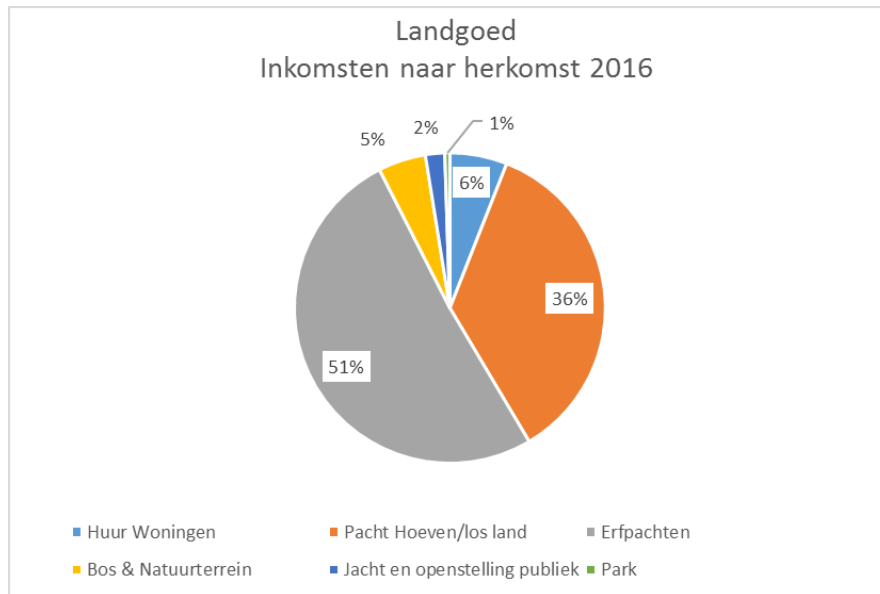
In 2016 zijn de pachtopbrengsten vrijwel gelijk gebleven. Er werd een pachtverhoging voor regulier verpacht land en tuinland doorgevoerd van respectievelijk 22 % en 31 %, maar de oorspronkelijk geprognostiseerde inkomsten werden niet gerealiseerd doordat onder meer het tuinlandcontract met BBL eindigde. Bedrijfsgebouwen en woningen stegen met 2,5 % respectievelijk 0,88%. Pachtprijswijzigingen werken, doordat pachtjaren en boekjaren niet synchroon lopen, vertraagd door in de resultaten.

Verhuurde woningen

De huurprijzen van de woningen die onder de wettelijke huurprijsherziening vallen, werden per 1

juli met de maximaal toegestane percentages verhoogd. Er zijn diverse onderhoudswerkzaamheden aan de jachtopzienerswoning en de Dillenburgsingel uitgevoerd.

De inkomsten uit erfpachten en verpachte hoeven en landerijen bedragen 87% van de totale inkomsten uit het landgoed, hetgeen het belang hiervan voor de Stichting onderstreept.

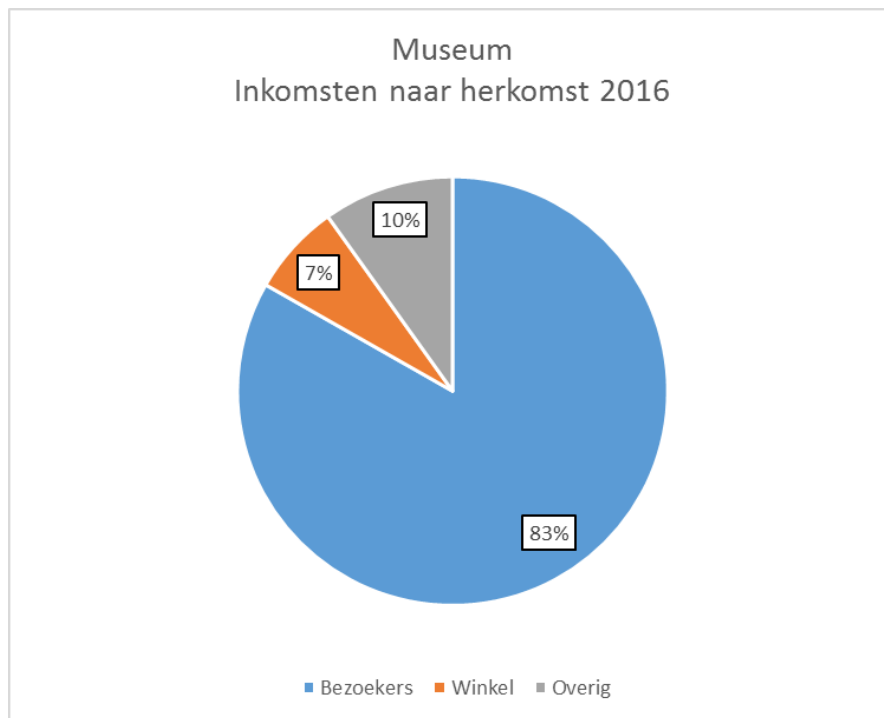
Het parkherstelplan brengt een intensivering van het reguliere parkbeheer met zich mee. Dat dit beperkt zichtbaar is in de jaarrekening 2016 komt omdat begrote onderhoudskosten voor ‘Hek(ken), brug(gen) en stuw(t)je (MJO) slechts beperkt hebben plaatsgevonden, waardoor de totale kosten weliswaar lager dan begroting eindigen, maar wel hoger dan in 2015.

Museum

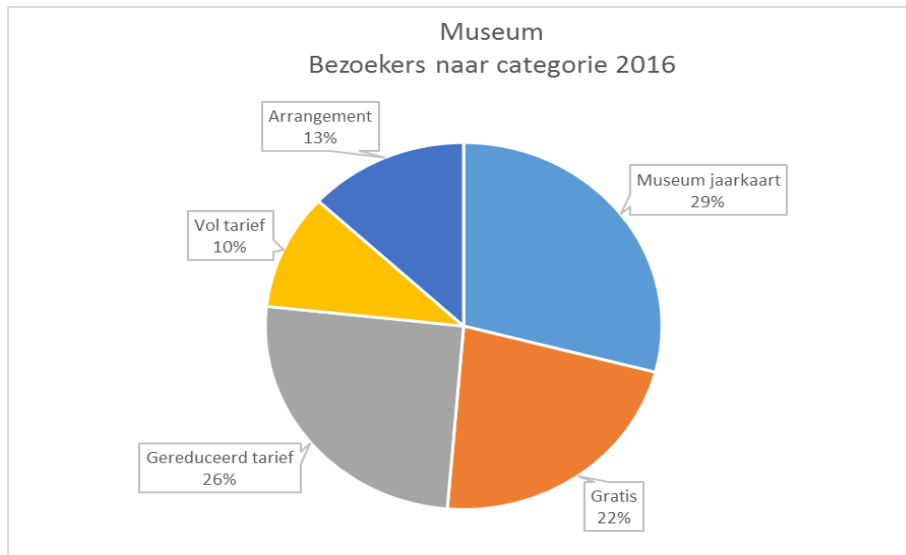
In 2016 heeft Duivenvoorde een nieuwe strategie voor een toekomstbestendig Duivenvoorde geformuleerd. Het streven is gericht op een beheerste groei naar 50.000 bezoekers in 2026, het jaar dat Duivenvoorde haar 800-jarig bestaan viert. Daarnaast zijn doelstellingen geformuleerd met betrekking tot meer inkomsten uit sales, Restauratiefonds en sponsoring. In 2016 is een geheel vernieuwde website online gegaan. De website wordt intensief geraadpleegd en draagt bij aan een betere online publiekstoegankelijkheid van Duivenvoorde. Tevens werd in 2016 de eerste stap gezet naar het online plaatsen van de collectie: alle portretten staan online.

Het aantal museumbezoekers bedroeg 12.100. Daarmee wordt de stijgende lijn in bezoekersaantallen doorgezet. In de periode 2008-2016 bedroegen de aantallen respectievelijk 5.200, 6.500, 10.000 (jubileumjaar), 7.500, 8.500 en 8.500, 9.000 en 11.422. Ook in 2016 waren

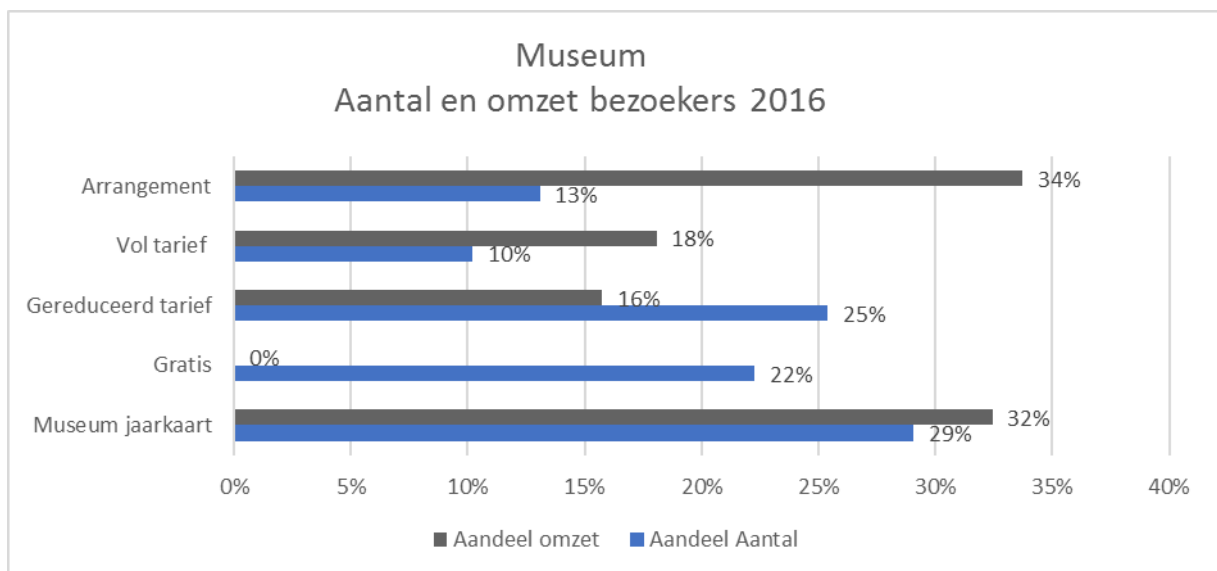
er bijzondere openstellingdagen (d.w.z. toegang zonder rondleiding en met suppoosten op zaal): Museumweekend, Landelijke Dag van het Kasteel en Open Monumentendag. Naast de reguliere rondleidingen waren er groepsarrangementen (o.a. voor museumkaarthouders). In 2016 is geen subsidie aangevraagd voor de tentoonstelling *Upstairs, Downstairs*. Deze is uit eigen middelen gefinancierd. Het aandeel van subsidies in de totale inkomsten uit het museum is hierdoor nihil. Voor restauratie van historisch interieur en collectie is in 2016 aan zes historische huizen een BGL-subsidie toegekend van € 545.000, waarvan € 213.638 voor Duivenvoorde is bestemd.

Indien wordt gekeken naar de samenstelling van de museumbezoekers (zie schema hierna) dan valt net als vorig jaar het grote aandeel van de categorieën gereduceerd tarief en gratis op. Dit is te verklaren door het feit dat de bijzondere weekendopenstellingen zeer veel publiek trekken (gereduceerd of gratis, zoals bij Open Monumentendag). Het aandeel gratis is ook verklaarbaar omdat kinderen t/m 12 jaar gratis toegang hebben op Duivenvoorde.

De onderverdeling naar soort toegang krijgt verder reliëf als aantal versus omzet met elkaar worden vergeleken.

De tentoonstelling *Upstairs, Downstairs. Het leven op Duivenvoorde rond 1900* trok veel belangstelling. Met deze tentoonstelling kon het bewoonde karakter van Duivenvoorde, uniek voor deze plek, worden uitgelicht. Dankzij een langdurig bruikleen van parkrijtuigen – tentoongesteld in het koetshuis – was het mogelijk de relatie tussen binnen en buiten te versterken. In 2016 werden opnieuw twee Duivenvoorde Lezingen georganiseerd. Voor kinderen uit de basisschoolleeftijd waren er gezinsrondleidingen, schoolrondleidingen en – in samenwerking met Huygensmuseum Hofwijck – colleges in het kader van de Museum Jeugd Universiteit. Ook werden opnieuw veel kinderpartijtjes georganiseerd. In 2016 zijn de kinder- en

familierondleidingen door een externe educatieprofessional geheel nieuw vormgegeven: *Kasteelbewoners* (kinderen van 9 t/m 12 jaar) en *Van ridder tot barones* (kinderen 5 t/m 8 jaar). Teven is er een kinderzolder ingericht. De jaarlijkse kaarslichtrondleidingen in november (ter afsluiting van het museumseizoen) waren zoals altijd een groot succes.

PR en communicatie

In 2016 is gewerkt aan de verdere intensivering van het gebruik van social media (Facebook, Twitter en LinkedIn) in de communicatie over Duivenvoorde. Ook op de website worden regelmatig nieuwe berichten en foto's geplaatst. De digitale nieuwsbrief Duivenvoorde Post verschijnt eens in de zes weken en wordt goed gelezen.

Onderhoud kasteel

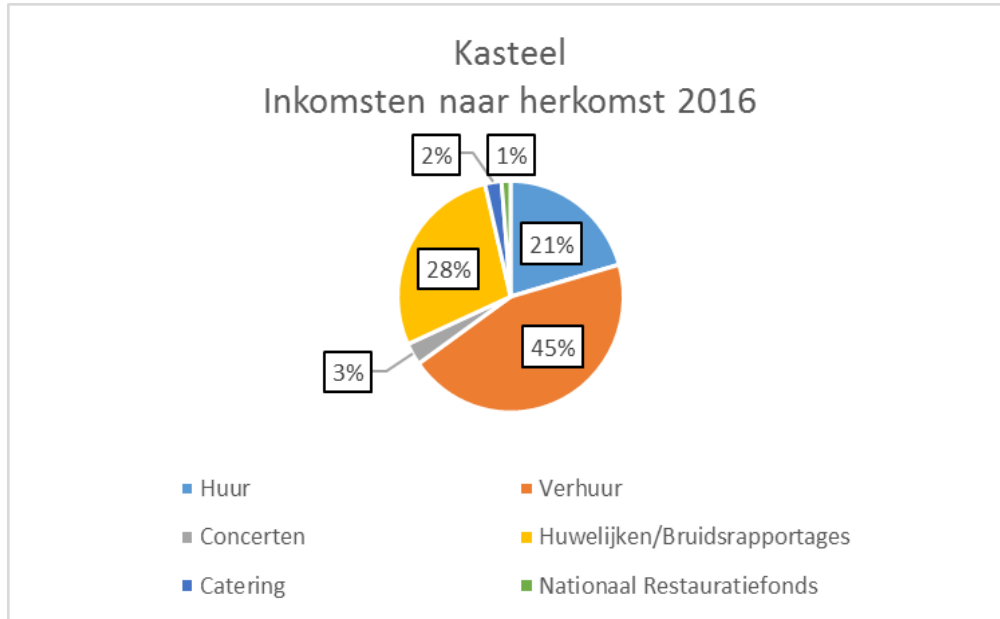
Conform het meerjarenonderhoudsplan vindt periodiek buitenschilderwerk plaats aan de gevels van het kasteel. In 2016 is het buitenschilderwerk aan de zuidgevel van het kasteel uitgevoerd. Ook heeft de eerste fase van schilderwerkzaamheden in het interieur plaatsgevonden (overloop, mangelkamer en museumkamer). Sinds enige jaren vertoonde de vloerverwarming (uit de jaren tachtig) op de benedenverdieping ernstige mankementen. In 2016 is – in nauw overleg met de RCE – nagedacht over de juiste aanpak bij de noodzakelijke vervanging van de vloerverwarming. Het project is in de eerste maanden van 2017 naar tevredenheid uitgevoerd.

Historisch interieur en collectie

Het historisch interieur en collectie vraagt continue aandacht en alertheid. Duivenvoorde zet actief in op preventieve conservering. Onder leiding van de (freelance) medewerker collectiebeheer en behoud wordt een groep vrijwilligers actief ingezet voor *good housekeeping*. Dit heeft geleid tot meer diepgaande aandacht en zorg voor interieur en collectie. In 2016 is volop gewerkt aan het project restauratie vergulding Marot Zaal. Inmiddels zijn drie penanttafel en -spiegels gerestaureerd en teruggeplaatst. Een begeleidingscommissie van deskundigen met vertegenwoordigers van RCE, Restauratieopleiding UvA, SRAL en Rijksmuseum begeleidt het project. Dit meerjarige project wordt gefinancierd met steun van de Provincie Zuid-Holland, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de BGL. Naast het project Marot Zaal worden met het BGL-geld onder meer het project preventieve conservering schilderijen en de restauratie van diverse boeken, meubels, interieurtextiel en schilderijlijsten gerealiseerd.

Locatieverhuur

Het kasteel is niet alleen een museum, maar wordt ook bewoond (Zuidvleugel) en gebruikt voor locatieverhuur (huwelijken, ontvangsten, concerten). In onderstaande tabel zijn de inkomsten naar herkomst weergegeven.

Verhuur

Sinds 2014 geldt een nieuw en meer gedifferentieerd beleid voor commerciële verhuur op Duivenvoorde. Er wordt gewerkt met drie vaste cateraars: House of Lords, Catering Meesters en MPS. De resultaten voor verhuur waren in 2016 opnieuw hoger dan het voorgaande jaar. Het aantal betaalde partijen – groot en klein – was 52, waarvan 25 zakelijk en 27 leisure (bruiloften en jubilea). De investering van de afgelopen jaren in sales (salesmedewerker en gerichte publiciteit) werpt vruchten af, waarbij vooral de verhuur in combinatie met huwelijken een groeimarkt is. In 2016 ontving Duivenvoorde om niet (huur) de Caius Cirkel en Utrecht Cirkel van de Vereniging Rembrandt.

Huwelijken

De landelijke huwelijksmarkt vertoont sinds 2014 een duidelijk herstel. In 2016 werden op Duivenvoorde 39 huwelijken voltrokken (2015 en 2014: 23 en 25). Het aantal bruidsreportages bleef nagenoeg gelijk: 121 (2015: 122).

Concerten

In 2016 vonden 12 concerten plaats die werden georganiseerd door Stichting Kunstkring

Duivenvoorde (6 zomeravondconcerten), het Haags Kamermuziekfestival (1 concert), De Toonzetter (3 concerten), Wassenaars Kamermuziekfestival en leerlingen Haags conservatorium.

IV ONTWIKKELPLANNEN

Park

Het parkherstelplan is in 2015 afgerond en in 2016 heeft de afrekening met EFRO en Provincie Zuid-Holland plaatsgevonden. De afrekening met Holland Rijnland is verlengd teneinde hier ook het project restauratie tuinmuren Leidse tuin onder te brengen.

Bezoekerspaviljoen

Duivenvoorde heeft al lange tijd de ambitie om een bezoekerspaviljoen te realiseren in de Leidse tuin. Het is een onmisbare voorziening voor het Open Duivenvoorde en een logische kroon op het herstelde landschapspark Duivenvoorde. Het bezoekerspaviljoen krijgt de functie van kassa & publieksonvangst, winkel en horeca. Het jaar 2016 heeft in het teken gestaan van de voorbereidingen voor dit project (onderzoek, fondsenwerving, ontwerp, aanbesteding). Begin 2017 is opdracht gegeven tot de bouw van het paviljoen.

Haagwijk

Sinds 2015 wordt het project Haagwijk begeleid door projectontwikkelaar Being Development en is een aparte Haagwijk Development bv (HDBV) opgericht met een eigen website: www.buitenplaatshaagwijk.nl. In het verslagjaar is de laatste en achtste kavel van Haagwijk verkocht en zijn voorbereidingen getroffen voor de volgende fase: de realisatie van het Grote Huis.

V OVERIGE INKOMSTEN

Restauratiefonds

Naast deze reguliere inkomstenbronnen zet Duivenvoorde zich blijvend in voor de intensivering van de fondsenwerving en particuliere sponsoring. Het Restauratiefonds Duivenvoorde, opgericht in 2012, verwerft met succes particuliere donaties ten behoeve van geselecteerde restauratieprojecten. Het Restauratiefonds draagt op een tastbare wijze bij aan concrete restauratieprojecten. Het historisch torenuurwerk klingelt weer (project 2012), de 18de-eeuwse

Marot Zaal krijgt gefaseerd haar oorspronkelijke verguldung terug (project 2013-2014), het schilderij *Schaatsers bij een Hollandse stad van Andreas Schelfhout* (1857) uit voormalig familiebezit is weer thuis op Duivenvoorde (project 2015) en het project restauratie tuinmuren wordt in gang gezet zodra de omgevingsvergunning is verleend en de financiering voldoende zeker is gesteld (project 2016). In de periode 2012-2016 is in totaal een bedrag van € 89.151 voor het Restauratiefonds bijeengebracht. De particuliere donaties aan het Restauratiefonds spelen een cruciale rol bij de verwerving van externe fondsen, omdat fondsen veel waarde toekennen aan publieke betrokkenheid. Het Restauratiefonds is als bestemmingsreserve op de balans opgenomen.

Beleggingen en effecten

De resultaten van de beleggingsportefeuille waren in 2016 iets positiever dan begroot. Het beursklimaat was redelijk gunstig.